

Nora Theys en Gal (2008). Muurschildering 'Zin in gezin?'. Brussel: campus Schaarbeek (Gezinswetenschappen, Odisee).

Vroeg en nabij. Een huis voor alle ouders (?)

Studiedag 'Bijschakelen naar Vroeg en Nabij'

Schaarbeek, 15 februari 2023

Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee)

Kristien Nys

Kenniscentrum en Opleiding Gezinswetenschappen (Odisee)

Colofon

Referentie Nys, K. (2023). Vroeg en nabij. Een huis voor alle ouders (?) Studiedag 'Bijchakelen naar Vroeg en Nabij', Schaarbeek, 15 februari 2023. Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee).

Onderzoekster Kristien Nys
Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee)

Webpagina <https://www.odisee.be/onderzoeksprojecten/gezins-en-opvoedingsondersteuning>

Contact kristien.nys@odisee.be
Odisee Kenniscentrum Gezinswetenschappen
Huart Hamoiriaan 136, 1030 Schaarbeek
02 240 68 40

www.kcgezinswetenschappen.be
kcgezinswetenschappen@odisee.be

Inhoudstafel

1	Vroeg en nabij. Een huis voor alle ouders (?)	4
1.1	Blind varend	4
1.2	Een blik vanuit ouder-, kind- en werkveldperspectief.....	4
1.3	Een waaier aan ‘nabij zijnde ondersteuningsbronnen’	4
1.4	Nabij zijn: vanuit een vertrouwenspositie (kunnen) luisteren en wat verderaf (durven) staan	5
1.5	Nabij zijn vanuit anonimiteit: rechtstreeks bovenlokaal ‘nabij’ werken en zo nodig bijschakelen naar lokale basisvoorzieningen	6
1.6	De leefomgeving als basis van geïntegreerd werken	7
1.7	Lokale expertise versterken door bovenlokale expertise te borgen	9
2	Tot slot.....	9
3	Bronnen	10
4	Bijlage	11
4.1	Onderzoeks- en ondersteuningswerk inzake gezins- en opvoedingsondersteuning vanuit het kenniscentrum gezinswetenschappen (Odisee-hogeschool)	11
4.2	Op zoek naar ondersteuning?	12

1 Vroeg en nabij. Een huis voor alle ouders (?)

1.1 Blind varend

Deze bijdrage geeft een aantal reflecties en aandachtspunten bij de inspiratienota Vroeg en nabij. Dat was en is nog altijd geen evidente oefening. Er is geen zicht op de finale versies van teksten en dat betekent in belangrijke mate blind varen. De uitdagingen en ‘elementen van een eerste blauwdruk’ in de inspiratienota vragen een zekere Odyssee om ze goed te vatten en om ze concreet voor ogen te krijgen voor gezinnen in al hun diversiteit én voor ondersteuners en hulpverleners uit het brede werkveld.

We hopen dat deze reflecties en aandachtspunten meegenomen worden in de verdere ontwikkelingen van Vroeg en nabij. Misschien hebben verschillende punten ondertussen een vertaalslag gekregen. De door Bruno Vanobbergen aangehaalde goede praktijken (o.a. Kinderopvang – MFC, jeugdwerk – jeugdhulp, OverKop-huizen – nulde, eerste tot derdelijns ggz, 1G1P, perinatale netwerken), bevestigen dat er goede samenwerkingspraktijken zijn en laten vermoeden dat er intenties zijn om een aantal aandachtspunten mee te nemen. Vraag is hoe die casuïstiek zich zal vertalen in een verdergaande en regelgevende operationalisering en hoe de aangehaalde praktijken ‘vloeiend’ te krijgen zijn over heel Vlaanderen en Brussel, waar zich andere constellaties van voorzieningen of diensten voordoen, waar een veel kleiner, minder gevarieerd palet aan voorzieningen of diensten en zo ook expertise verankerd is. Eén zwaluw (goede samenwerkingspraktijk) maakt geen zomer (voor alle ouders en kinderen, in alle regio’s ‘vroeg’ en ‘nabij’).

1.2 Een blik vanuit ouder-, kind- en werkveldperspectief

We vertrekken in deze bijdrage van wat ouders, kinderen, het werkveld en onderzoek ons vertellen over (goede) ondersteuning. Verschillende zaken sluiten aan bij wat de inspiratienota vooropstelt, voor andere zaken is het minder duidelijk of daar aandacht en ruimte voor is of zal zijn.

Een eerste cluster van aandachtspunten gaat over ‘nabij zijn’ en de verschillende mogelijke ladingen van dat begrip of dat doel.

1.3 Een waaier aan ‘nabij zijnde ondersteuningsbronnen’

Als je ouders vraagt naar hun ondersteunings- of hulpbronnen, dan verwijst het merendeel van hen naar informele bronnen zoals hun partner en andere familieleden, vrienden of burens of andere ouders waarmee ze al dan niet via ontmoetings- of groepswerkingen in een Huis van het Kind, een Koalawerking, een inloopteam, een buurthuis of een vereniging in gesprek gaan. Ook nabije formele bronnen (bv. opvangmedewerker, leerkracht, huisarts) worden vaak vermeld. Het merendeel van de ouders met heel jonge kinderen maakt gebruik van een consultatiebureauwerking.

Dat andere ouders ook problemen hebben met kinderen. Dat je weet dat je niet alleen staat. Want de meeste mensen hebben problemen met de kinderen. Dat stelt je toch wel op uw gemak. (een ouder, 2017)

Als ik een vraag heb over de borstvoeding van mijn baby, ga ik dit in een consultatie aan de vroedvrouw/Kind en Gezin vragen. Als mijn zoon van 7 gepest wordt op school, stap ik naar de leerkracht. En als mijn 4-jarige kleuter kindjes bij op de speelplaats, dan zoek ik op internet naar ervaringen van andere mensen en tips om ermee op te gaan. Alles begint bij de aard van de hulpvraag.

(een ouder, 2016)

Kortom, er is een brede waaier aan nabije informele en formele personen waarbij ouders ten rade gaan (bv. voor informatie of advies), bij wie ze herkenning of geruststelling vinden.

De verwijzing naar de leerkracht vraagt bijzondere aandacht: niettegenstaande de school in de inspiratienota meermaals vermeld wordt als een sterke basisomgeving, als een van de fysieke plekken waar hulpverlening plaatsvindt, blijft de mogelijke rol van het onderwijs en de relatie met het brede ondersteunings- en hulpverleningsveld onderbelicht. Dat komt straks, bij het topic 'geïntegreerd werken' uitvoeriger aan bod.

Voor de ene ouder is het belangrijk om afgestemd op hun vraag verschillende mensen aan te kunnen spreken, voor anderen is net de continuïteit van een ondersteuner, een hulpverlener, een vertrouwenspersoon heel belangrijk. Laatst vermeldde zien we vaak naar voren komen bij ouders en jongeren die met een zware, ingrijpende of meerledige problematiek geconfronteerd worden of op verschillende levensdomeinen een belasting of tekortkomingen ervaren.

Het belang van continuïteit lezen we ook in de inspiratienota en brengt ons onder meer bij de trajectondersteuner die op lokaal niveau het overzicht houdt, die de schakel is tussen het gezin en hulpverleningsinstanties en die aan de orde is bij 'wicked problems' (in elkaar verweven problemen).

Er zijn een aantal parallellen met wat we bij 1G1P zien en bij gezinscoach- en casemanagementwerk. We zien evenwel ook verschillen. Denk bijvoorbeeld aan de periode waar binnen 1G1P aan de slag gegaan kan of mag worden. Die periode is begrensd, een quickscan leert dat 1G1P-procesbegeleidingen van 4 tot maximaal 6 maanden voorkomen. De 1G1P-werkingen en het onderzoek naar de implementatie van 1G1P van onder meer LUCAS en Karel de Grote Hogeschool, kan ons daar op termijn wellicht beter wegwijs in maken. Wetende dat er momenteel ook onderzoek loopt naar gezinscoachprojecten en zorgzame buurten, lijkt het dat Vroeg en nabij 'naast' deze en andere ontwikkelingen loopt. Uit dergelijk onderzoek over meerdere praktijken (cases) heen kunnen nochtans belangrijke lessen getrokken worden (bv. sterktes, impact, randvoorwaarden, valkuilen enz.) die relevant zijn voor het 'ambitieuze' Vroeg en nabij-plan dat een '*verregaandere integratie van dienstverlening over niveaus, disciplines en agentschappen*' beoogt.

Ik vind het belangrijk om steeds bij dezelfde persoon (waar je je goed voelt) terecht te kunnen als ik een professional of dienst aanspreek. Opvolging is belangrijk. Als de persoon wisselt of je je niet goed voelt bij die persoon, dan kan dat negatief zijn.

(een ouder, 2016)

1.4 Nabij zijn: vanuit een vertrouwenspositie (kunnen) luisteren en wat verderaf (durven) staan

Jeugdigen en hun ouders voelen zich erg vaak niet gehoord, terwijl professionals wel hun best doen. Veel beter luisteren naar het verhaal van ouders en jeugdigen en echt samen met hen een verklarende analyse maken. Eerder bijschakelen van extra deskundigheid als resultaat van hulp uitblijft.

(Ketenbreed Leren, 2022)

Nabij zijn betekent voor ouders, kinderen, professionals en vrijwilligers ook goed, respectvol en onbevooroordeeld luisteren. Als ouder of kind je verhaal kunnen en mogen doen, vraagt vertrouwen.

Het belang van vertrouwen is niet alleen, zoals de inspiratienota laat uitschijnen, voor trajectondersteuners en dus meer complexe situaties een basisvoorwaarde. Dat

geldt net zo goed voor de ondersteuning die ouders en kinderen in de basisvoorzieningen en bij vrijwilligers vinden. Het belang van die basishouding, waarin ook verschillende andere elementen besloten liggen, horen op de voorgrond te staan.

Voor het niet te snel (ingrijpend) interveniëren, zoals Elisa Lam verwoordt vanuit haar onderzoek bij gezinnen met psychische of verslavingsproblemen, vinden we ook vanuit een andere invalshoek een bevestiging: op een netwerkdag van HvhK Baldemore bleek dat in een van de 1G1P-werkingen (RTJ-Limburg), dat de wachtlijst van 3 jaar tot net onder de 300 dagen gereduceerd kon worden. Wat speelt daarin mee? Soms kon een koppeling naar een basisvoorziening volstaan.

In andere gevallen droeg een laagdrempelige, niet uitgesproken intensieve tussentijdse opvolging via telefoon of een beperkt aantal huisbezoeken ertoe bij dat de vraag of het probleem een antwoord kreeg en geen bijschakelen naar gespecialiseerde hulp nodig was. We hebben dat al vaker gehoord, ook van ouders: soms gaan bezorgdheden of moeilijk gedrag zonder al te grote interventies over, soms volstaat het kunnen delen van bezorgdheden ... en soms maakt je kind gewoon 'een sprong'. Laatst vermelde is ontleend aan het boek 'Oei ik groei', door de ene ouder geprezen, door anderen snel aan de kant gelegd.

Het zal een spanningsveld blijven. Soms schieten we te snel in een kramp, *'er moet iets gebeuren, we moeten iets doen'* en net dat hindert ons in ons ondersteuningswerk. En soms rijst de vraag *'dat we dat niet konden voorzien of voorkomen'*, al dan niet aangevuld met *'we zaten er met zoveel professionals rond'*. Laatst vermelde herinnert ons aan het belang van goed blijven luisteren en meekijken met de gezinsleden en hun omgeving. Het herinnert ons misschien nog meer aan het gegeven dat het functioneren van kinderen, ouders, gezinnen en hun omgeving niet (altijd) te voorspellen is en dat ondersteuning en hulp bieden geen exacte wetenschap is. Dat ontslaat ons evenwel niet van de opdracht om nabij en aanspreekbaar te blijven zijn.

Dat brengt ons bij een ander aandachtspunt. Vroeg en nabij beoogt terecht een diagnostiek die toegankelijk, efficiënt en overzichtelijk moet zijn voor iedereen. Anderen zijn beter geplaatst om daar dieper op in te gaan, we stippen enkel aan dat inschalingen niet in één gesprek ten gronde kunnen gebeuren, dat zicht krijgen op wat bij een kind, bij een ouder, in hun interactie en omgeving speelt, wederom relatie-opbouw en goed luisteren vraagt.

1.5 Nabij zijn vanuit anonimiteit: rechtstreeks bovenlokaal 'nabij' werken en zo nodig bijschakelen naar lokale basisvoorzieningen

Niettegenstaande de ontgensprekelijke kracht van nabijheidsfiguren, vrijwilligers, medewerkers van basisvoorzieningen, hebben ouders en kinderen soms een anonieme opstap nodig of kan een anonieme bovenlokale melding volstaan. Denk aan de anonieme chat- en telefoonlijnen zoals Awel, De Opvoedingslijn, Tele-Onthaal, de Zelfmoordlijn, CLBch@t enz. Kinderen en ouders vinden daarin een anoniem meeluisterend of meelezend oor, een erkenning gevende en ondersteunende gesprekspartner. De lokale en bovenlokale indeling zoals ze nu in de inspiratienota beschreven staat geeft vanuit die optiek een onvolledige voorstelling van wat ondersteunend kan zijn.

Hulpverleners van ouders moeten goed luisteren en ontdekken wat een ouder nodig heeft om het ouderschap uit te oefenen. Zo'n écht gesprek voeren hulpverleners te weinig. Ze grijpen te snel naar interveniëren.

(Elisa Lam, 2018)

1.6 De leefomgeving als basis van geïntegreerd werken

Veel kinderen zijn tevreden met hun ouders, maar voelen zich niet gesteund door andere volwassenen in hun omgeving. Ook zijn ze niet altijd blij met het voorbeeld dat volwassenen ze geven.

(Kinderombudsman NI, 2022)

Een ander aandachtspunt betreft de breedte dan wel de verenging van de leefomgeving en wat volgens de inspiratienota als een basisvoorziening kan fungeren. Niet alleen voor ouders, ook voor kinderen is de bredere leefomgeving van belang.

Eerder, in punt 1.3, kwam al de onderbelichte rol van het onderwijs, van de school en de leerkrachten aan bod. Voor

ouders blijkt de school nochtans een belangrijk aanspreekpunt en ondersteuningsbron te zijn of zouden ze de school graag in die rol zien.

Niet alleen voor ouders, ook voor kinderen is 'onderwijs' van groot belang. Het staat in de top drie van prioriteiten voor een kinderombudsman. En ook het Nederlands Jeugdinstituut (2022) meet onderwijs een belangrijke plaats aan: het ziet de school en leerkrachten, net zoals kinderopvangmedewerkers als een van de zes kernelementen van de Pedagogische basis. De vijf andere kernelementen zijn: fysieke leefomgeving, familie, ontmoeting (vrienden, burens, geloofsgenoten, begeleiders /clubgenoten), eigen identiteit en online omgeving.

Wat kinderen zouden doen als ze Kinderombudsman waren:

- (1) armoede stoppen
- (2) meer vrijheid/inspraak
- (3) goed onderwijs
- (4) dat iedereen erbij hoort

(Kinderombudsman NI, 2022)

Gravesteijn (2013, p.53) brengt de school nog dichter bij de leefomgeving van ouders en stelt 'Wellicht hebben ouders behoefte aan een 'woonkamer' in de school van hun kinderen waar ze ervaringen en kennis met elkaar kunnen delen.' Een 'woonkamer' in de school, het is misschien een wat te verre gaande invulling van de school als een van de plekken, naast de Huizen van het Kind, buurtwerkingen, groepswerkingen en andere laagdrempelige initiatieven, waar ontmoeting mogelijk is.

Verder inzoomend op de link naar onderwijs stellen we vast dat al dan niet in het kader van projectwerkingen doorgaande lijn (cf. transitie kinderopvang-onderwijs) en mede vanuit welzijns- en ontwikkelingsperspectief, de brug tussen kinderopvang, buitenschoolse opvang en onderwijs uitdrukkelijk gelegd wordt. Als het gaat over meer hulpgerichte vragen dan ligt dat minder voor de hand. Om terug te komen op het voorbeeld van 1G1P: leerkrachten signaleren dat ze geen rechtstreeks contact mogen opnemen met het centraal 1G1P nummer in hun regio, maar een aanmelding moeten doen via het CLB. Waar leidt dat toe? Een extra tussenstap, een extra tussenkomst van een professional. Of denk aan de toename van het aantal schorsingen en definitieve uitsluitingen op school waarbij gewezen wordt op de impact van welzijnsproblemen op de schoolwerking.

Niettegenstaande ook op dat vlak goede praktijken bestaan, rijst de vraag naar de contouren waarbinnen de school een schakel naar ondersteuning en hulp kan zijn, dan wel zelf een hulpverleningsplaats wordt (cf. supra). Laatst vermelde is niet zonder gevaar, zo leert het pleidooi vanuit het jeugdwerk ons: maak van het jeugdwerk geen hulpverlening, laat het een plaats zijn waar kinderen en jongeren ruimte krijgen om te spelen, relaties op te bouwen enz. Kinderen en jongeren vragen ruimte, in het jeugdwerk, in de school, bij hun vrienden of in andere contexten, waar andere facetten van hun leven (en niet de problemen) op de voorgrond mogen staan.

Dat alles bevestigt dat de beoogde ‘verregaandere integratie van dienstverlening over niveaus, disciplines en agentschappen’ nog verregaander overleg en afstemming zal vragen om te komen tot werkbaar en welzijn bevorderende contouren van geïntegreerd werken. Een date, gevolgd door diepgaander overleg, tussen de bevoegde ministers, departementen, agentschappen en afdelingen van welzijn en onderwijs is aangewezen. Het spreekt voor zich dat ook werkveld- en onderzoeksbevindingen daarin gehoor vinden. Zij hebben een rijkdom aan inzichten over hoe samenwerken en geïntegreerd werken in de praktijk werkt en wat nodig is om dat op langere termijn verankerd te krijgen.

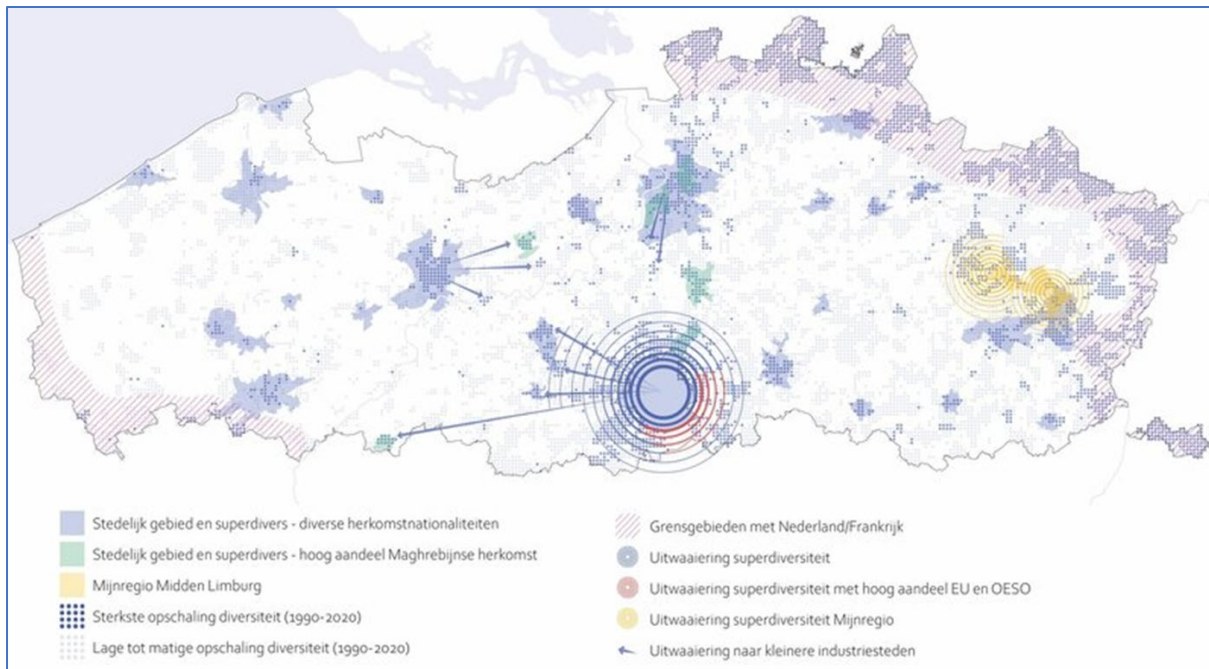
Die date en dat diepgaander overleg, wordt best met andere beleidsdomeinen uitgebreid, dat is nog maar eens duidelijk gebleken uit de eerste vrijgegeven bevindingen van de gezinsenquête (zie departementwvg.be/gezinsenquete21/home en referenties van de factsheets in de bronnenlijst):

	Minder gunstige gezondheids-beleving en langdurige ziekte	Minder vitaliteit (minder energiek, meer vermoeid)	Ervaren minder goede sfeer in het gezin	Minder deelname aan sociaal leven	Minder tevreden met sociaal leven	Minder steun-ervaring	Minder tevreden over woning
Alleenstaande ouders	X	X			X	X	X
Jongere ouders en gezinnen met kleine kinderen		X	x				X
Ouders met een lager opleidingsniveau	X	X		X		X	X
Ouders met een lager gezinsinkomen	X	X	X				X
Ouders die in subjectieve armoede leven	X	X	X				
Ouders met een minder intensieve tewerkstelling	X	X	X		X		
Ouders in werkonderbreking (of zonder betaald werk)				X	X		
Niet EU+-afkomst			X	X		X	X

... nog een aantal andere factoren waarvoor minder frequent (voor minder levensdomeinen) significante verschillen gevonden worden

Alleenstaande ouders, ouders met een laag opleidingsniveau, lage tewerkstelling, laag inkomen, niet EU+ afkomst ... ervaren meer beperkingen op verschillende levensdomeinen, waaronder gezondheid, sociaal leven, huisvesting. Deze bevindingen weerspiegelen de signalen die we al een geruime periode van gezinnen en vanuit het werk- en onderzoeksveld horen en ze bevestigen het belang van geïntegreerd werken.

Ook de recent in kaart gebrachte uitwaaiing van mensen met een niet-Belgische herkomstnationaliteit (Atlas Superdiversiteit Vlaanderen, 2023) biedt een aanmoediging om lokaal én bovenlokaal beleidsdomein-overschrijdend geïntegreerd te werken. De uitwaaiing leidt tot een verjonging van de gemeenten en dat brengt nieuwe of meer uitgesproken infrastructuur- en voorzieningennoden met zich mee zoals speel-, sport en ontmoetingsruimtes, scholen, en niet in het minst, kinderopvang en betaalbare woningen.

Cartografie Atelier Romain, Atlas Superdiversiteit Vlaanderen (2023)

1.7 Lokale expertise versterken door bovenlokale expertise te borgen

Niet wetende waar het in de inspiratienota voorziene ‘voortschrijdend inzicht’ (p. 20) toe geleid heeft, een laatste aandachtspunt voor wat vanuit het bovenlokaal niveau geboden kan worden. We stellen vast dat de ondersteuningsmodaliteiten van EXPOO afgebouwd werden en dat het tegelijkertijd een groter veld moet bestrijken. Daarnaast is het verloop, de uitval én de veelheid aan opdrachten die medewerkers en diensthouders van (vrijwilligers)organisaties, diensten en voorzieningen moeten realiseren een niet te miskennen gegeven. Dat alles draagt ertoe bij dat (lokale) ondersteuning en professionaliseringsinitiatieven (bv. uitwisseling, intervisie, supervisie, vorming enz.) onder druk kan komen te staan. Er zijn weliswaar meerdere waardevolle bovenlokale ondersteuningsspelers (o.a. VVSG, kenniscentrum WWZ, al dan niet aan hogescholen verbonden bijscholings-, vormings- en kenniscentra) die samen met EXPOO op vlak van thema’s, methodieken, werkvormen enz. een goede balans van gratis/betaalbare en kwaliteitsvolle ondersteuning bieden. Vraag is of die balans en die expertise in de toekomst geborgen zal kunnen blijven.

2 Tot slot

De bevindingen van de evaluatie van de Integrale Jeugdhulp (2020) en het kind- en jongerenperspectief (cf. recht om kansrijk te kunnen opgroeien) vormen terecht een essentiële opstap voor Vroeg en nabij. Die doorgedreven insteek maakt evenwel dat het ouder- en opvoederperspectief en wat zich vanuit de preventieve gezinsondersteuning (HvhK) ontwikkeld heeft, wat onderbelicht blijft. Ouders en opvoeders zijn in al hun diversiteit (o.a. achtergrondkenmerken, steunende dan wel belastende context) belangrijke opvoedings- en zorgfiguren. Ze zijn vaak – zo geven kinderen en jongeren zelf te kennen – belangrijke steun-, informatie- en toeleidingsbronnen. Een meer expliciete opname van dat perspectief zou verschillende niet te miskennen basisprincipes (bv. regie) kunnen verduidelijken en versterken.

Kortom, we zijn vertrokken van een droom van Opgroeien (2021), over de inspiratienota Vroeg en nabij (dec. 2021), naar reikhalzend uitkijken naar een ondersteunende en duidelijke houvast voor ouders, kinderen en het werkveld.

3 Bronnen

- Bronselaer, J. (2023) Gezinsenquête 2021: *Gezondheid en de sfeer in het gezin. Gezinnen in Vlaanderen over hun lichamelijke en geestelijke gezondheid en over het gezinsfunctioneren*. www.gezinsenquête.be
- Bronselaer, J. & Van der Gucht, A. (2023). *Gezinsenquête 2021: Het sociaal leven van ouders. Gezinnen in Vlaanderen over hun deelname aan sociale activiteiten, het sociale netwerk, de steun die men van het netwerk krijgt en de tevredenheid met het sociale leven*. www.gezinsenquête.be
- Hoex, J., Vlaardingebroek, S., Balledux, M., Speetjens, P., & Vink, C. (2022). *Opgroeien doe je samen. Bouwen aan een stevige pedagogische basis*. Nederlands Jeugdinstituut. <https://www.nji.nl/sites/default/files/2022-12/Opgroeien%20doe%20je%20samen.pdf>
- Kinderombudsman (2022). *Als je het ons vraagt. Onderzoek naar het welzijn van kinderen in de Nederlandse provincies*. <https://www.kinderombudsman.nl/publicaties/rapport-als-je-het-ons-vraagt-2022>
- Lam, E. & Van Dorp, M. (2018). Help ouders in plaats van de kinderen. In *Jeugdenco*, 12(1), p. 22-25.
- Nys, K. (2020). De stem van ouders in opvoedingsondersteuning. In K. Emmery, J. Van Puyenbroeck, & G. Loosveldt (Eds.), *In verband met gezinnen. Het gezinsperspectief in beleid en praktijk* (Vol. 6, pp. 39-56). Antwerpen: Garant. <https://www.kcgezinswetenschappen.be/nl/nieuws/boek-in-verband-met-gezinnen>
- Nys, K., Van Leeuwen, K. & Emmery, K. (2016). *Dilbeekse Huis van het Kind in ontwikkeling. Behoeftenbevraging bij ouders*. Brussel: Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee) – Onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek (KU Leuven). https://www.kcgezinswetenschappen.be/sites/default/files/publicaties/eindrapport_behoeftenbevraging_hvh_k_dilbeek_2016_cover_inhoud.pdf
- Nys, K., & Van Leeuwen, K. (2017). *Opvoeden en ondersteuningsmogelijkheden. Ouders en het werkveld over de rol van vzw De Keerkring en andere actoren*. Brussel: Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee) – Onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek (KU Leuven). <https://www.odisee.be/onderzoeksprojecten/stakeholdersbevraging-vzw-keerkring>
- Put, B. & Pasteels, I. (2023). *Wonen en digitale toegankelijkheid. Gezinnen in Vlaanderen over hoe ze wonen, hun woontevredenheid en toegang tot het internet*. www.gezinsenquête.be
- Spijk-de Jonge, M., de Lange, M., Serra, M., van der Steege, M., & Dijkshoorn, P. (2022). 'Betrek mij gewoon!' Op zoek naar verbeterkansen voor de jeugdhulp in het casusonderzoek Ketenbreed Leren. <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-b683ba47db2572eeb5b4a14ce6c774c9abfdd15e/pdf>
- Tempelaere, R. (2023). *Wat als je met iedere jeugdhulpvraag terecht kan op 1 plaats? Je het niet alleen moet doen, maar samen op weg gaat? Netwerktafel 1G1P (RTJ Limburg - JOM)*. Netwerkmoment HvhK Baldemore, Dessel, 31 januari 2023.
- Vandekerckove B., Geldof D., De Decker P., Vanhaeren R., Van Damme W., Van Hulle M., Schillebeeckx E., & Balcaen R. (2023). *Atlas Superdiversiteit Vlaanderen. Toekomstverkenningen: ruimtelijke verkenning van een superdiverse samenleving*. Uitgevoerd in opdracht van Departement Omgeving van de Vlaamse overheid. <https://www.odisee.be/onderzoeksprojecten/atlas-superdiversiteit>
- Vroeg en nabij. Naar een geïntegreerd beleid voor kinderen, jongeren en gezinnen binnen welzijn, volksgezondheid en gezin*. (21/12/2021). <https://www.vroegennabij.be/sites/default/files/2022-04/vroeg-en-nabij-inspiratienota.pdf>
- www.awel.be/over-awel/anonimiteit

4 Bijlage

4.1 Onderzoeks- en ondersteuningswerk inzake gezins- en opvoedingsondersteuning vanuit het kenniscentrum gezinswetenschappen (Odisee-hogeschool)

Gezins- en opvoedingsondersteuning is een van de centrale thema's van het kenniscentrum gezinswetenschappen. Op vraag van de overheid of organisaties, en samen met organisaties en andere onderzoeksinstituten en ondersteuningsdiensten, trachten we de behoeften van ouders in het vizier te krijgen en de ondersteuning of hulp daarop af te stemmen. Zowel het onderzoeks- als het ondersteuningswerk situeert zich vaak op het snijpunt van andere onderzoeksthema's zoals armoede, migratie enz.

Een aantal voorbeelden van lopend onderzoeks- en ondersteuningswerk:

- **Gezinsenquête.** Zowel in de editie van 2016 als in de editie van 2021 werkten verschillende onderzoekers van het kenniscentrum mee aan de gezinsenquête van het **Departement WVG**. We deden dat onder meer samen met onderzoekers van de KU Leuven, de PXL hogeschool en medewerkers van Opgroeien en het departement WVG. Thema's die we vanuit het kenniscentrum mee opnamen zijn o.a. 'Opvoeding', 'Partnerrelatie', 'Samenwerken in de opvoeding (co-parenting)'.
 - <https://departementwvg.be/gezinsenquête21/home>
- **Coaching en intervisie van lokale gezinscoaches (2021-2023).** Het Kenniscentrum Gezinswetenschappen en [De Link vzw](#) werden vanuit de **projectoproep** van de **Vlaamse overheid** geselecteerd om de opdracht voor de coaching en de intervisie van de pilootprojecten met lokale gezinscoaches uit te voeren. We gaan in op de vragen van gezinscoaches, coachen hen bij hun werk met gezinnen, met partnerorganisaties en (lokale) overheden en zoeken met hen naar pistes om de gezinscoachwerking lokaal te verankeren. We bieden lokale ondersteuning (bv. telefonisch, op locatie) en bovenlokale ondersteuning en uitwisseling (lerend netwerk). Vanuit Odisee geven Simonne Vandewaerde, Kristien Nys en Esther Stoové vorm aan dit traject. Het onderzoek dat de evolutie van de begeleide gezinnen in kaart brengt en analyseert, wordt uitgevoerd door het Steunpunt WVG.
 - <https://www.kcgezinswetenschappen.be/nl/gezinscoaches>
- **Naar een kwaliteitsvolle impactmeting van mobiele gezinsondersteuning.** Vrijwilligersorganisaties zoals Homestart, De Katrol, StapSteen, OPkomst Mechelen en Le Petit Vélo Jaune bieden laagdrempelige en gratis ondersteuning aan zwangeren en aan gezinnen met jonge kinderen in kwetsbare situaties. Deze organisaties stellen zich de vraag: Wat is de impact van deze begeleiding? Hoe kun je deze ondersteuning aan huis kwaliteitsvol en nauwkeurig meten? Het vooronderzoek naar de betekenis van mobiele gezinsondersteuning werd, o.l.v. Philippe Noens en Stephanie Maes, samen met studenten uitgevoerd. Op basis van die bevindingen ontwikkelden studenten, het werkveld en de onderzoekers (Philippe Noens en Kristien Nys) een modulaire impactmeter. Op de studiedag n.a.v. de Dag van het Gezin (12 mei 2023) zal een publicatie over de impactmeter beschikbaar zijn.
 - <https://www.kcgezinswetenschappen.be/node/988>
 - <https://www.kcgezinswetenschappen.be/sites/default/files/publicaties/onderzoeksrapportvooronderzoekimpactmeting.pdf>
- **Gelijkwaardig ouderschap in dialoog, in materiaal en in beeld.** Als organisatie voor opvoedingsondersteuning aan huis bij ouders in een kwetsbare situatie wil **Home-Start Vlaanderen** ouders versterken bij het invullen van hun ouderrol op een gelijkwaardige manier. O.l.v. Philippe Noens zetten we samen met hen een tweejarig participatie- en ontwikkelingstraject op. Het project werd ons gegund vanuit de projectoproep 'Gedeeld en betrokken ouderschap' van de **Vlaamse Overheid, Afdeling Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering**. Ook het **Steunpunt Kunstintegratie** (KU Leuven) kende ons een subsidie toe. Zowel studenten van de opleiding Gezinswetenschappen (Odisee) als van de opleiding Fotografie (Luca School of Arts) werken mee aan dit project.
 - <https://www.odisee.be/onderzoeksprojecten/gelijkwaardig-ouderschap>
 - <https://www.kcgezinswetenschappen.be/nl/nieuws/gelijkwaardig-ouderschap>
 - <https://gelijkekansen.be/nieuws/minister-van-gelijke-kansen-ondersteunt-meer-dan-20-projecten-uit-oproepen-handicap-en-inclusief-samenleven-en-gedeeld-en-betrokken-ouderschap>

- **Ondersteuning van kinderen en brussen van iemand die aan zelfmoord denkt.** Met steun van de **Vlaamse Overheid** en verder bouwend op de bevindingen van het onderzoeks- en ontwikkelingstraject 'Opvoedingsondersteuning aan ouders met suïcidale jongeren' brengt Alexandre Reynders de noden van kinderen en jongeren (tussen 8 en 25 jaar) die in hun gezinscontext geconfronteerd worden met het suïcidaal gedrag van een broer, zus of ouder in kaart. Hij inventariseert ook good practices uit het buitenland. Op basis van die bevindingen ontwikkelt hij een ondersteunende tool voor brussen die geïntegreerd zal worden in de portaalsite 'Zelfmoord 1813'. Ook hulpverleners en ouders kunnen ermee aan de slag. Stuurgroepleden in dit project zijn: het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie (VLESP), Centrum ter Preventie van Zelfmoord, Familieplatform, EXPOO en De Ambassade, HoGent (Tinneke Moyson).
 - <https://www.odisee.be/onderzoeksprojecten/ondersteuning-van-kinderen-en-brussen-van-iemand-die-aan-zelfmoord-denkt>

Een beknopt (niet exhaustief) overzicht van afgelopen onderzoeks- en ondersteuningstrajecten is te vinden via: <https://www.kcgezinswetenschappen.be/nl/nieuws/gezins-en-opvoedingsondersteuning-huizen-van-het-kind>. Binnenkort is al deze informatie terug te vinden op: <https://www.odisee.be/onderzoeksprojecten/gezins-en-opvoedingsondersteuning>.

4.2 Op zoek naar ondersteuning?

Zijn er thema's waarvoor uw team of werking bijkomende input kan gebruiken? Bijvoorbeeld: de behoeften van ouders in kaart brengen, (nieuwe) werkvormen of thema's verkennen of uitwerken, de toegankelijkheid van de werking versterken? Stuur uw thema's en vragen **in de loop van het voorjaar, best voor 1 april**, door naar kcgezinswetenschappen@odisee.be.

Wij bekijken dan of onderzoekers of studenten Gezinswetenschappen (professionele bachelor) met ruggensteun van projectbegeleiders, praktijkbegeleiders of bachelorproefbegeleiders, met uw thema's of vragen aan de slag kunnen gaan.